

Sanktioner och deras ekonomiska effekter

ÖVERSIKTSARTIKEL

AFSANEH ZAREEI OCH ESKIL WADENSJÖ

Afsaneh Zareei har en doktorsexamen i nationalekonomi och undervisar vid Ferdowsi University of Mashhad i Iran samt är affilierad till Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet.
afsaneh.zareei@sofi.su.se

Eskil Wadensjö är professor i nationalekonomi vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet.
eskil.wadensjo@sofi.su.se

Under de senaste åren har sanktioner mot Iran och Ryssland varit mycket uppmärksammade, men flera andra länder är eller har varit sanktionerade. Sanktioner är i regel riktade mot handel och finansiella transaktioner men ofta också mot individer. De påverkar ekonomin i de länder som sanktioneras och därmed också villkoren på arbetsmarknaden. Sanktionerna kan också leda till en ökad önskan att utvandra. En följdfråga är om och i så fall hur politiken förändras i de länder som sanktioneras, vilket ju är målet för sanktioner. Även länder som utfärdar sanktioner kan påverkas i flera avseenden, främst genom effekter för internationell handel.

Sanktioner har en mycket lång historia.¹ De var t ex frekventa under första världskriget. Efter kriget etablerade Nationernas Förbund regler för internationella sanktioner. Sanktioner eller hot om sanktioner genomfördes i några fall under mellankrigstiden. De var effektiva i vissa fall men inte i andra (Mulder 2022). Efter en gradvis ökning av antalet sanktioner åren efter andra världskriget var ökningen under de senaste båda decennierna dramatisk. Det har också skett betydande förändringar i syftet med sanktioner, typen av sanktioner och vilka internationella aktörer som inför sanktioner (Morgan m fl 2023). Under de senaste åren har sanktioner använts för att främja många politiska mål. Det går att göra en uppdelning i nio sanktionsmål: att förändra politik, destabilisera regimer, lösa territoriella tvister, bekämpa terrorism, förhindra krig, avsluta krig, återställa och främja mänskliga rättigheter, återställa och främja demokrati samt andra mål (Morgan m fl 2023).

Kirilakha m fl (2021) och Syropoulos m fl (2022) visar att ökningen av antalet sanktioner har bestått dels av en ökning av antalet länder som utgör mål för sanktioner, dels av en ökning av antalet länder som deltar i sanktionerna. De vanligast uttalade politiska målen med sanktioner har varit ”förbättring av mänskliga rättigheter” och ”återställande av demokrati”, följt av målen att ”avsluta krig” och att ”förändra politik” i de länder som sanktioneras. Det har också skett en relativ ökning av sanktioner som syftar till att ta itu med ”terrorism” och ”politisk förändring”. Sedan 1990-talet har användningen av sanktioner för regimskifte minskat och användningen av sanktioner för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter ökat. Många sanktioner införs fortfarande av ett land.

¹ En åtgärd som liknar internationella sanktioner är internationella bojkotter, en form av konsumentaktivism (Ndiaye 2024). Vi behandlar inte internationella bojkotter i denna artikel.

Andelen sanktioner som beslutas multilateralt har dock ökat avsevärt.

Iran, Kuba, Nordkorea, Ryssland och Belarus är för närvarande några av målen för ekonomiska sanktioner. De mot Iran, Ryssland och Belarus är i fokus för den aktuella diskussionen om sanktioner. Vi ska i denna artikel främst se på sanktioner riktade mot dessa länder men också behandla sanktioner mot ett par andra länder, Sydafrika och Nordkorea. Sanktioner har riktats mot betydligt fler länder än de vi behandlar här. Sanktioner kan utfärdas av FN men också av länder eller grupper av länder som USA och EU.

Irans oljenationalisering 1951, den iranska revolutionen 1979 och utvecklingen av Irans nukleära kapacitet är några av de politiska skälen till sanktioner mot Iran. Sanktionerna 1980–81 syftade till en frigivning av den amerikanska gisslan, medan sanktionerna 1987 syftade till att få ett slut på kriget mellan Irak och Iran (Laudati och Pesaran 2021). Därefter har införts flera sanktioner som svar mot utvecklingen av Irans kärnkraftspolitik i olika omgångar.

Nordkorea sanktionerades från början av 1950-talet efter att Nordkorea attackerat Sydkorea. År 2006 genomfördes sanktioner som ett svar när Nordkorea testade kärnvapenmissiler. Sanktionerna fokuserade på ett militärt kärnkraftsprogram (Carbaugh och Ghosh 2019) som ett svar på dess hot mot internationell fred och säkerhet (Chen 2017). Sanktionerna mot Nordkorea är ett av tre fall av beslut i FN:s säkerhetsråd för att motverka spridning och utveckling av vapen genom sanktioner. Utöver de riktade mot Nordkorea har sådana sanktioner införts vid två andra tillfällen; mot Irak efter Kuwaitkriget 1991 och mot Iran kort efter det att sanktioner infördes mot Nordkorea (Esteban och Portela 2021).

För Sydafrika var apartheid orsaken till sanktioner. Apartheid upprörde många, vilket ledde till att många länder införde ett vapenembargo i början av 1960-talet och tunga handelssanktioner på 1970-talet mot Sydafrika. Dessa sanktioner hävdes först när apartheid upphörde (Rubini 2020; Levy 1999).

När det gäller Ryssland har länder eller överstatliga enheter beslutat om många sanktioner riktade mot individer, företag och sektorer 2014 och särskilt från 2022 i olika omgångar. Ryssland är nu det mest sanktionerade landet i världen efter invasionen av Ukraina. I Rysslands fall är vissa komplikationer värda att lyfta fram som införandet av sanktioner av sektorer som sällan har tillämpats tidigare och oprecisa villkor för hävandet av sanktioner (Panibratov 2021).

Sammantaget visar vår genomgång av sanktioner under de senaste decennierna att även om sanktioner har införts mot länder av flera skäl, är de viktigaste att få ett slut på krig och kärnvapenrelaterade problem.

1. Olika former av sanktioner

Sanktioner leder ofta till att ett land kommer utanför normala handels- och finansiella relationer. De används för att straffa nationalstater, institu-

tioner eller individer som inte följer regler eller överenskommelser mellan nationer (Lin 2016). Sanktioner kan klassificeras enligt sex sanktionstyper: handel, finansiellt, resor, vapen, militärt bistånd och övrigt (det som inte faller inom någon av de nämnda kategorierna) (Morgan m fl 2023) samt mot individer (Bayramov m fl 2020). Under 1990-talet skedde ingen expansion (och kanske en minskning) av användningen av allmänna handels sanktioner. Det skedde dock en ökning av användningen av andra typer av ekonomiska sanktioner, i synnerhet sanktioner mot vapenhandel. Sanktioner riktade mot specifika individer och företag har ökat mycket sedan 2001. Sanktioner kan delas in i två kategorier. Sanktioner mot individer och enheter samt sanktioner riktade mot sektorer (Milutina 2018).

Sanktioner mot individer och enheter

Sanktioner riktade mot individer och enheter (företag m m) är en speciell typ av sanktioner. Mer än 1 900 individer och enheter sanktionerades av EU enligt en sammanställning av EU. Det inkluderade ryska ledare, högre tjänstemän, militär personal, Wagnergruppens befälhavare, framstående affärsmän och oligarker, pro-Kremlin och anti-ukrainska propagandister etc. Det innebär att alla konton i EU-banker blir frysta, att resor i EU förbjuds och att inga EU-tillgångar tillhandahålls dem (European Commission 2024). Det fanns reseförbud för många individer i Ryssland även före 2022. Sanktionerna utvidgades bl a med ett reseförbud för alla 351 medlemmar av den ryska statsduman (Alexakis m fl 2024). En senare uppdatering visar att USA i mitten av 2024 hade sanktioner riktade mot 10 173 individer, 4 089 enheter, 177 fartyg och 100 flygplan. EU hade då sanktioner riktade mot 2 200 individer och enheter (Mills m fl 2025).

Iran är ett annat exempel på sanktioner mot individer som reserestriktioner och frysning av tillgångar relaterade till kränkningar av mänskliga rättigheter, frysning av tillgångar för personer och enheter inblandade i övergrepp och sanktioner mot enheter och individer som är involverade i underhåll och utbyggnader av Irans energi- och petrokemiska sektorer (Zareei m fl 2023). Restriktioner för immigration till USA infördes 2020 och påverkar de som vill resa till USA.

Handelssanktioner

Sanktioner av vissa sektorer är en typ av handels- och ekonomiska sanktioner. Gemensamt för sådana sanktioner är omfattande handelsembargon.

Sydafrika är ett tidigt exempel på ett land med handelssanktioner (Rubini 2020). Handelssanktionerna mot Sydafrika började 1946 då Indien införde en sådan mot all handel. Det följdes under de följande åren av andra länder i olika former som handelsbojkotter, förbud mot all ny amerikansk handel och investeringar i Sydafrika. Liknande sanktioner infördes av länder i Europa och Japan 1962. År 1979 förbjöd Sverige import av Krugerrands (ett sydafrikanskt guldmynt). År 1985 förbjöd USA och flera europeiska länder nya investeringar och import av järn, stål, guld och mynt, och

1986 förbjöd de import av präglat guld, vapen och alla föremål som tillverkats av en sydafrikansk halvstatlig organisation. Det förbjöds också export till Sydafrika av datorer, mjukvara och teknik samt import från Sydafrika av varor som socker, sirap, melass, jordbruksprodukter, konsumentvaruartiklar samt järn och stål.

Sanktioner har begränsat samarbetet med nordkoreanska institutioner (Kelly 2022). Det har varit både handelssanktioner och finansiella sanktioner. De har innefattat förbud mot export av textilier, mineraler, kol, trä, elektrisk utrustning, livsmedel och jordbruksprodukter till Nordkorea, förbud mot import av vissa lyxvaror och naturgas från Nordkorea, förbud mot handel med vapen, industrimaskiner och metaller samt transportfordon med Nordkorea, restriktioner mot nordkoreansk arbetskraftsexport och fiskerättigheter samt restriktioner för export till Nordkorea av bl a olja och raffinerade petroleumprodukter (Albert 2018). För Nordkorea inkluderar importförbuden teknologi med dubbla användningsområden (de med både civila och militära tillämpningar), maskiner, metaller, lyxvaror samt olja och gas. Exportförbud omfattar kol, skaldjur, trä, sten och jordbruksvaror. Kol- och fiskerestriktionerna är särskilt straffande eftersom dessa avser två av Nordkoreas verkligt konkurrenskraftiga exportvaror (Kelly 2022).

Handelssanktionerna mot Ryssland avsåg före 2022 främst import och export av vapen och relaterat material från och till Ryssland, men utvidgades efter 2022 till förbud av import av varor från icke-statligt kontrollerade områden, restriktioner för handel, förbud att tillhandahålla turisttjänster, exportförbud för vissa varor och tekniker. Dessutom infördes exportförbud för varor och teknik inom oljeraffinering och förbud mot försäljning av flygplan, reservdelar och utrustning till ryska flygbolag (Alexakis m fl 2024). De eftersträlvade målen och erhållna resultaten skiljer sig dock åt (Panibratov 2021). Förbud finns mot teknikexport till ryska företag inom energisektorn och förbud mot import av energi.

Iran har mött många typer av handelssanktioner sedan 1979. FN:s säkerhetsråd införde olika vapen-, teknik- och handelssanktioner som svar på utvecklingen av Irans kärnkraftskapacitet 2006. USA utvidgade sina sanktioner till andra sektorer 2007–08 (Batmanghelidj 2022). Dessa sanktioner utvidgades till än fler sektorer mellan 2011 och 2022. De omfattade utvidgningar av import- och exportrestriktioner, sanktioner mot utländska institutioner som är involverade i affärer med Irans energi- och petrokemiska produkter, förbud mot handel och ekonomiskt stöd att köpa naturgas, sanktioner mot en rad tillverknings- och mjukvaruprodukter för ballistiska missiler och skeppsbyggnad, sanktioner mot järn-, stål-, aluminium- och kopparsektorerna i Iran, sanktioner relaterade till handel och finansiellt stöd vad gäller vapenhandel, sanktioner mot företag i metall-, stål, petroleum- och petrokemiska sektorer, sanktioner mot iransk försäljning av petrokemiska produkter m m (Zareei m fl 2023).

Finansiella sanktioner

Finansiella sanktioner är en annan typ av sanktioner som har varit vanliga under det senaste decenniet. Iran har varit testfallet för att utveckla en ny typ av sanktionsprogram. Medan det internationella samfundet började införa multilaterala sanktioner mot Iran på allvar 2008, var det Obamaadministrationens införande av stränga finansiella sanktioner mot Iran 2012 som effektivt skar av iranska banker från det globala finansiella systemet och därmed försökte minska landets oljeexport. Det fungerade som en stor exogen chock för den iranska ekonomin (Batmanghelidj 2022). Europeiska unionen frös Irans centralbanks tillgångar och nekade den iranska finanssektorn tillgång till meddelandetjänsten SWIFT i mars 2012, vilket avbröt Irans tillgång till ett säkert internationellt betalningssystem. Det följde på flera amerikanska sanktioner som infördes i slutet av 2011 och syftade till att skära ner den iranska finanssektorns kopplingar till USA och världens finansiella system, vilket tvingade utländska banker och företag att välja mellan att göra affärer med Iran eller USA (Kelishomi och Nisticò 2022). Amerikanska företag är förbjudna att investera i iransk olja och gas, tillgångar för individer och företag är frysta, finansiella begränsningar har blivit stramare, vapensanktioner utökade och sanktioner har införts mot Irans centralbank (Devarajan och Mottaghi 2015).

Sanktioner som infördes mot den ryska finanssektorn syftade till att isolera Ryssland ekonomiskt genom att minska Rysslands centralbanks tillgång till valutareserver, begränsa ryska kreditinstituts tillgång till extern finansiering och internationella betalningssystem, begränsa finansiella transaktioner för ryska statsägda företag som stöder krigsoperationer och minska finansiella flöden från Ryssland. Före 2022 mötte Ryssland restriktioner som innebar frysta tillgångar och att det inte längre gavs lån till fem stora ryska statsägda banker. Efter 2022 utvidgades de till ett förbud att finansiera Ryska federationen, dess regering och centralbank, ett SWIFT-förbud för sju ryska banker och ett förbud mot att investera i ryska projekt (Alexakis m fl 2024).

Frysning av finansiella tillgångar för individer som deltar i Nordkoreas kärnkraftsprogram och finansiella sanktioner mot banker som gör affärer med Nordkorea är några av de finansiella sanktionerna som är riktade mot detta land (Albert 2018).

2. Några länder som har sanktionerats

De mest diskuterade exemplen på ekonomiska sanktioner är de som genomförts mot Sydafrika, Kuba, Iran, Irak, Nordkorea, Ryssland och Venezuela. Dessa länder har mött olika typer av sanktioner, ofta multilaterala sanktioner under många år. Här följer några exempel från fyra av de mest sanktionerade länderna i världen.

Sydafrika

Ekonomiska sanktioner mot Sydafrika började långsamt ta form i slutet av 1940-talet. Den första var Indiens omfattande handelsembargo mot Sydafrika 1946, vilket följdes av en ökande diplomatisk isolering på 1950- och 1960-talen. I början av 1960-talet blev den sydafrikanska regeringen alltmer isolerad och USA, Storbritannien och Frankrike argumenterade vid flera tillfällen för breda eller obligatoriska ekonomiska sanktioner mot Sydafrika. Sanktioner vidtog inte bara av nationella regeringar och internationella organisationer utan också av kommuner, småföretag, religiösa organisationer, universitet, internationella finansinstitutioner, fackföreningar och multinationella företag (Crawford och Klotz 1999). Vissa länder började begränsa sin försäljning av vapen till Sydafrika under 1960-talet (Evenett 2022). Restriktioner avseende investeringar i Sydafrika antogs av Sverige 1979. I oktober 1985 införde USA ett förbud mot import av Kruggerands. De fem nordiska länderna (Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige) införde bredare restriktioner för import från Sydafrika än USA (Hufbauer m fl 2002). Handelssanktionerna mot Sydafrika nådde sin topp 1986 när sex medlemmar av Samväldet, medlemmarna i EU samt USA införde åtgärder som skulle minska deras import från Sydafrika. Detta följdes av ett omfattande handels- och investeringsförbud av Norge och Sverige 1987. Som en följd av sanktionerna minskade den internationella handeln kraftigt från 1970-talet fram tills mitten av 1990-talet. Frigivningen av Nelson Mandela från fängelset var en utlösande faktor för avlägsnandet av ekonomiska sanktioner 1991 av Japan och USA, 1992 av EU och 1993 av Norge (Everett 2002).

Iran

Sanktionerna mot Iran går tillbaka till 1951 när den iranska regeringen nationaliserade oljeindustrin, sparkade ut det anglo-persiska oljebolaget och startade det nationella iranska oljebolaget (Popova och Rasoulinezhad 2016). De flesta sanktionerna har dock införts sedan den islamiska revolutionen. Iran var målet för över 3 853 sanktionsresolutioner mellan 1979 och 2012, vilket rankar Iran som det näst mest sanktionerade landet i världen (Sajadi m fl 2023). Sedan 2005 när Internationella atomenergiorganet (IAEA) granskade Irans atomprogram har sanktionerna förändrats i form och intensitet. FN deklarerade nya sanktioner för Irans urananrikningsprogram (Setayesh och Mackey 2016). Mellan 2006 och 2010 infördes sanktioner mot Iran för dess kärnkraftsprogram. Dessa sanktioner syftade till att förbjuda leverans av tunga vapen och kärnkraftsrelaterad teknologi till landet genom att blockera dess vapenimport och frysa tillgångar för nyckelpersoner och företag. I juni 2010 godkände FN:s säkerhetsråd nya sanktioner mot Iran (resolution 1929), i januari 2011 tillkännagav EU samtidigt som det hänvisade till FN:s säkerhetsråds resolution 1929 sanktioner mot leverans eller överföring till Iran av ytterligare utrustning och teknologi som skulle kunna användas inom olje- och naturgasindustrin eller den petrokemiska

industrin. EU:s energisanktioner mot Iran trädde i kraft i juli 2012. I januari 2012 införde USA sanktioner mot den iranska centralbanken. Ytterligare en omgång av sanktioner trädde i kraft i juli 2012 med EU:s förbud mot import, köp och transport av iransk råolja (Farzanegan 2013). 2015 under-tecknades Joint Comprehensive Action Plan of Action (JCPOA) för att lindra några av sanktionerna. Men USA utfärdade nya sanktioner 2018 (Danaei m fl 2019). Sammantaget har sanktionerna mot Iran främst varit relaterade till militärindustrin, Islamiska revolutionsgardet, kärnkraftsindustrin, energi och petroleumindustrin, bankväsendet, sjöfartsindustrin och internationell handel (Aloosh m fl 2019; Kokabisaghi 2018).

Ryssland

Sanktioner infördes mot Ryssland i flera omgångar från 2014 (Bayramov m fl 2020). EU införde en första omgång av sanktioner den 17 mars 2014 mot Ryssland (Teichmann och Falck 2020). En ny omgång mer restriktiva sanktioner trädde i kraft efter den ryska invasionen av Ukraina i februari 2022. Ryssland stod inför 2 965 sanktioner före invasionen, men 18 472 efter invasionen (Castellum 2024).² Som svar på Ukrainakonflikten infördes sanktioner av EU och USA med stöd av Australien, Nya Zeeland, Kanada och Japan. I kölvattnet av sin invasion är Ryssland nu det mest sanktionerade landet i världen, med 16 077 sanktioner mot ryska individer och enheter, nästan sex gånger så många jämfört med antalet före den 22 februari 2022. Enligt Peterson Institute for International Economics infördes mer än 120 finansiella sanktioner mot Ryska federationen mellan februari 2022 och oktober 2022 (PIIE 2022). De länder som leder vad gäller antalet sanktioner mot Ryssland är USA, Kanada, Schweiz och Storbritannien med 3 551, 2 765, 2 225 respektive 1 749 restriktioner. Majoriteten av dessa sanktioner riktar sig mot individer (16 037), medan företag har fått 9 286 och institutioner 3 249 sanktioner riktade mot sig från februari 2022 till januari 2024 (Statista 2024).

Nordkorea

USA införde sanktioner mot Nordkorea i början av 1950-talet när Nordkorea attackerade Sydkorea. Efter att Nordkorea första gången testat kärnvapenmissiler 2006 har FN:s säkerhetsråd, bestående av 15 medlemsländer, antagit nio sanktioner mot Nordkorea (Carbaugh och Ghosh 2019). De tuffaste sanktionerna mot Nordkorea inträffade i december 2017, efter att Nordkorea testat sin mest avancerade kärnvapenmissil som kunde träffa mål i USA. Vid denna tidpunkt utfärdade FN:s säkerhetsråd sanktioner som minskade Nordkoreas oljeimport med 89 procent. Dessutom ska ca 100 000 nordkoreaner, som är anställda som gästarbetare i andra länder, utvisas inom två år (Carbaugh och Ghosh 2019). Länder uppmanas att blockera överföringar från fartyg till fartyg av råolja, en metod som Nordkorea har använt för att undvika sanktioner (Gladstone och Sanger 2017).

² Uppgifterna om antalet berörda individer eller enheter varierar mellan olika källor.

3. Vilka effekter har sanktioner?

Sedan 1950-talet har fler och fler sanktioner klassificerats som delvis eller helt framgångsrika, vilket tyder på att sanktionerna med tiden har blivit mer effektiva vad gäller att uppnå sina mål. Den utbredda tillämpningen av sanktioner förbiser emellertid ofta deras djupgående effekter på samhällen och individer. De kan leda till humanitära kriser inklusive livsmedelsbrist, haverier av sjukvårdssystem och att brister på nödvändiga mediciner orsakar omfattande dödsfall. Sanktioner kan också påverka möjligheterna för yrkesverksamma och studerande, förändra de drabbade befolkningarnas ambitioner och leda till långsiktiga problem som kompetensflykt (Bajoghli m fl 2024). Effekten av sanktioner kan analyseras på global (länder), organisatorisk (företag) och individuell (individer) nivå. De flesta analyserna av sanktionseffekter har huvudfokus på effekter på makronivå. Vi delar in effekterna av sanktioner i tre grupper: de för ekonomisk utveckling, de för arbetsmarknaden och de för emigration. Vi gör det med fokus på några av de mest sanktionerade länderna. Vi kommer också att kortfattat diskutera effekter för de länder som genomför sanktioner.

Effekter för ekonomisk utveckling: BNP, export, import

Sanktioner ledde till en stark negativ effekt för individer och enheter i den ryska ekonomin. Många analytiker trodde till en början att sanktioner mot Ryssland var ineffektiva, vilket ledde till debatter i Europa, men de omedelbara konsekvenserna för Rysslands finanssektor inkluderade marknadsoro och rubelns depreciering. Prognoser visar på en åtta- tio-procentig nedgång av BNP (Oxenstierna och Wannheden 2018). Sanktioner drabbar handels- och finanssektorer, vilket avsevärt skadar deras ekonomi (Caruso 2005; Yang m fl 2009; Haggard och Noland 2023). USA:s sanktioner mot Ryssland undergrävde särskilt investerarens förtroende, orsakade utländsk kapitalflykt, ett finanspolitiskt underskott och en nedgång i valutareserven, vilket satte press på Rysslands valuta. Den finansiella sektorn har varit särskilt utsatt (Arapova och Balakhonova 2023). Effekterna av sanktioner på ryska företags resultat varierar. På kort sikt observeras en nedgång, men den avtar med tiden. Det finns också kortsiktiga variationer på branschnivå i hur sanktioner påverkar ryska företag över tid (Gaur m fl 2023). Finansiella sanktioner minskade ryska bankers tillgång till kapitalmarknaden och ledde därefter till ett större engagemang från den ryska regeringen i banksektorn (Pak och Kretzschmar 2016). De allvarligaste effekterna av sanktionerna på ekonomin orsakas av uteslutningen av ryska banker från SWIFT-systemet, den begränsade tillgången till internationella valutamarknader och förbudet av export av högteknologiska varor till Ryska federationen (Astrov m fl 2022). Efter införandet av EU:s finansiella sanktioner har nästan 70 procent av de stora statsägda företagen och bankerna inte tillgång till medel på EU:s kapitalmarknad (European Commission 2022).

Effekterna av sanktioner är inte desamma för alla företag då företag har olika förmåga att reagera på institutionella påtryckningar. Vissa företag som

statligt ägda företag utsätts för större press. Privata företag kan i en del fall reagera på trycket från den yttre miljön utan en betydande förlust av lokal legitimitet (Gaur m fl 2023). Den specifika branschens natur har betydelse för hur sanktioner påverkar företag (Oxenstierna och Wannheden 2022). Små utländska företag lämnar Ryssland, medan stora internationella företag minskar sin verksamhet men försöker anpassa sig (Arapova och Balakhonova 2023). Att minska marknadsförings-, fasta/overhead- och FoU-kostnader och öka investeringar i informationsteknologi ökar företagets uthållighet under sanktioner. Små företag är mer motståndskraftiga mot de negativa effekterna av sanktioner (Cheratian m fl 2023). En femtedel av de 100 största sanktionerade företagen i Ryssland förlorade i genomsnitt ungefär en fjärdedel av sina rörelseintäkter, mer än hälften av sina tillgångsvärden och ungefär en tredjedel av sina anställda jämfört med de som inte var sanktionerade (Ahn och Ludema 2020; Stout 2017). Sanktionerade företag i Ryssland upplever betydande begränsningar i tillgången till leverantörer, finansiella resurser, kunder och teknologier. Företag som verkar på utländska marknader förväntas ha färre svårigheter att övervinna angivna hinder och därför uppleva färre negativa effekter av sanktionerna på den inhemska marknaden. Företag försöker mildra den negativa effekten av sanktionerna på kapaciteten via indirekt export genom grannländer (Crozet m fl 2021). Men även om partnerskap kan bli ett alternativ till en försämrad affärsrelation och ge stora potentiella vinster, står ryska företag inför ytterligare kostnader och risker. De ekonomiska sanktionerna begränsar ryska företags tillgång till utländsk teknologi. De negativa effekterna av sanktionerna var starkare för företag i icke-strategiska sektorer, medan effekten på företag och dotterbolag inom strategiska branscher var svagare (Ahn och Ludema 2020).

Inflation var det avsedda målet för de ekonomiska sanktioner som infördes 2014. Sanktionerna syftar till att genom högre inflation öka kostnaderna för genomsnittsmedborgaren (Nephew 2018). Det finns anekdotiska bevis som tyder på en minskning av kapitalflödena till Ryssland på grund av restriktioner som lagts på stora ryska företag och statliga branscher (Gaur m fl 2023). Sanktionerna begränsar tillgången till utländskt kapital för ryska företag, begränsar importen av högteknologi inom oljeprospekterings- och oljeproduktionssektorerna och stoppar exporten av militära varor och varor med dubbla användningsområden till Ryssland (Panibratov 2021). De ekonomiska sanktioner som EU och USA införde mot Ryssland 2014 påverkade handeln, utländska direktinvesteringar och landets övergripande ekonomiska utveckling negativt. Utländska direktinvesteringar är mer känsliga för ekonomiska sanktioner från EU och USA än handel med varor (Belozyorov och Sokolovska 2020). Sanktioner minskar särskilt Rysslands export av oljeprodukter, vilket minskat exportvärdet med ca 37 procent (Nguyen och Do 2021). Flera studier hävdar t o m att den negativa effekten av låga oljepriser på den ryska ekonomi är tre gånger större än effekten av sanktioner (Stout 2017; Korhonen 2019; Kholodilin och Netsunajev 2019).

Sanktionerna mot Iran har orsakat eller bidragit till ett brett spektrum av negativa makroekonomiska utfall inklusive snabb valutadevalvering, allvarliga handels- och skatteunderskott, förhöjd inflation och stigande fattigdomsnivåer (Farzanegan och Batmanghelidj 2024). Internationella sanktioner kan orsaka betydande skador på landets affärsmiljö och ekonomiska välfärd (Cheratian m fl 2023). Enligt Internationella valutafonden minskade Irans ekonomi med 7,4 procent på grund av 2012 års sanktioner – landets första lågkonjunktur sedan 1994. När Trump-administrationen återinförde sanktioner mot Iran 2018 hamnade Irans ekonomi återigen i kris; ekonomin krympte med 6,0 procent (Batmanghelidj 2022). Sedan 2018–19 har rialen tappat omkring 80 procent av sitt värde mot den amerikanska dollarn eftersom oljeexporten minskat med 80 miljarder dollar (Fardoust 2020). Prisnivån steg med 85 procent under två år från den 22 november 2018, livsmedelspriserna fördubblades under samma period medan priset på sjukvård steg med 67 procent (Batmanghelidj 2022).

De negativa effekterna av ekonomiska sanktioner på handeln beror på graden av engagemang från länderna som helhet (Caruso 2005). Sanktionerna minskade Irans oljeexport till den lägsta nivån sedan 2011, vilket innebär ett svårt slag för den iranska ekonomin (Zareei m fl 2023). Oljesanktionerna har varit effektiva och minskat Irans oljeexport med ungefär hälften.

Under sanktionerna tenderar den iranska olje- och gassektorn att krympa mellan 30 och 50 procent (Batmanghelidj 2022). På ett år, från juli 2011 till juli 2012, minskade Irans oljeexport med två tredjedelar. Hälften av minskningen av oljeexporten berodde på europeiska företags bojkott av Irans olja (Devarajan och Mottaghi 2015).

Sanktionerna hade en betydande negativ effekt på den bilaterala handeln mellan Iran och EU (med i genomsnitt 46,9 procent), medan de hade en positiv inverkan på handeln mellan Iran och de asiatiska länderna (med i genomsnitt 85,2 procent) (Popova och Rasoulinezhad 2016).

De snedvridande effekterna av sanktioner på valutamarknaden och devalveringen av ett mällands lokala valuta ökar markant kostnaderna för att importera medicinska varor och instrument (Farzanegan och Batmanghelidj 2024). Bastani m fl (2022) undersöker effekten av sanktioner på leveranskedjor i Irans läkemedelssektor. De finner att även om ”läkemedel är undantagna från sanktioner, har läkemedelsföretag stött på många svårigheter att importera råvaror och läkemedel efter sanktionerna på grund av valutasanktioner” (Bastani m fl 2022, s 158). Turism är en annan viktig sektor som drabbas av sanktioner. Seyfi och Hall (2020) menar att ett land under sanktioner tvingas prioritera utvecklingen av inhemsk turism efter minskad internationell rörlighet. Seyfi m fl (2022) undersöker genom att använda intervjuer de könsrelaterade effekterna av ekonomiska sanktioner för iranska kvinnor i landets turism- och besöksnäring. Multilaterala sanktioner har också en betydande negativ inverkan på Irans militära utgifter. Under hela perioden 2013–15 minskade militärutgifterna per capita med ca 54 procent av 2012 års baslinjenivå (Farzanegan 2019).

Sanktionerna mot Nordkorea har bidragit till att sänka tillväxttakten i dess ekonomi. Se Kim m fl (2023) för en ingående analys. Nordkoreas BNP ökade med mindre än en procent per år från 2013 till 2016 och 2017 sjönk Nordkoreas BNP med ca två procent. Landet har en arbetslöshet på över 25 procent (Carbaugh och Ghosh 2019). Här ska betonas att det finns en betydande osäkerhet vad gäller data avseende Nordkorea och därmed också vad gäller de resultat som redovisas här.

Effekter för arbetsmarknaden (löner, arbetslöshet, välfärd)

Under 2019 var BNP per capita i Iran 17,7 procent lägre än 2010, en återgång till 2002 års nivå. Mellan 2012 och 2019 nästan fördubblades andelen fattiga i Iran, från 6,4 procent till 12,1 procent (Salehi-Isfahani 2020). Det uppskattas att 60 procent av iranska arbetare lever i fattigdom eftersom deras löner (ca 7 000 dollar per år) inte täcker mer än en tredjedel av deras levnadskostnader (Batmanghelidj 2022). Sanktioner som infördes mellan 2007 och 2015 resulterade i en inkomstminskning för alla inkomstgrupper i Iran, med en särskild inverkan på de högsta inkomstgrupperna (Oryoié 2023). Sanktionerna påverkar asymmetriskt iranska industrier med olika grad av exponering för internationell handel, vilket leder till betydande omfördelningseffekter av sysselsättningen. På grund av sanktionerna minskade sysselsättningstillväxten i Iran inom tillverkningsindustrin med 16,4 procent 2012–14. Effekten drevs främst av industrier som kännetecknades av hög intensitet av importerade insatsvaror (Kelishomi och Nisticò 2022). I Iran ökade medelklassens storlek som andel av den totala befolkningen gradvis under decennierna fram till 2012, men har minskat sedan 2012 som ett resultat av de sanktioner som infördes det året (Farzanegan och Habibi 2024).

Den faktor som påverkar nedgången i ryska invånarnas välfärd mest är förändringen av valutakursen, som avsevärt minskade befolkningens köpkraft (Christie 2015). Den bidrog med mer än 70 procent av den negativa effekten (Chen m fl 2023). Efter att Ryssland drabbats av energisanktioner sjönk invånarnas välfärd avsevärt, särskilt när råolja och råoljeprodukter sanktionerades. Det hade en betydande inverkan på invånarnas välfärd i Ryssland (Chen m fl 2023). Energiverksamheten påverkas också av att sanktioner som begränsar tillgången till teknologi för djuphavsborrning och utvinning av skifferolja försenar modernisering av Rysslands oljeindustri (Bond m fl 2015). Rysslands hälsosystem har förblivit relativt stabilt trots införandet av sanktioner på grund av landets höga nivå av självförsörjning av viktiga läkemedel och medicinsk utrustning (Dyer 2022).

Sanktioner mot Nordkorea har främst haft effekter för den stora allmänheten och inte för den styrande eliten (Chen 2017).

Effekter på emigration

FN:s och västerländska multilaterala sanktioner har en betydande effekt på internationell migration. Emigrationsströmmarna ökade i genomsnitt med

17–18 procent under FN:s sanktioner och med 23–24 procent under västerländska multilaterala sanktioner. De ledde till en gradvis ökning av emigrationen under loppet av en sanktionsperiod med en topp effekt på 80–86 procent för långvariga sanktioner (i förhållande till året innan sanktionerna infördes). Inverkan av FN:s sanktioner på internationell migration var mindre, med en topp effekt på 30–31 procent, och de var mindre långvariga (Gutmann m fl 2024). Resultaten drivs av länder med färre politiska rättigheter och medborgerliga friheter. Människor gör valet att lämna i stället för att påverka.

De ekonomiska sanktionerna mot Iran ökar viljan att emigrera genom att de ekonomiska förhållandena i Iran försämras. Även om sanktioner mot icke-oljexport, oljexport, import av konsumtionsvaror och import av insatsvaror alla ökar viljan att migrera är deras effekter inte lika. Den största effekten på migration beror på icke-oljexportchocker (Zareei m fl 2023). De ekonomiska svårigheterna och den sociala oron som orsakas av sådana sanktioner kan få bestående effekter. Sysselsättningsnivån spelar också en mycket viktig roll vid emigration under sanktioner liksom emigrationskostnader och reallöner i Iran, särskilt skillnaden mellan lönerna i Iran och de i andra länder. Sanktionerna har lett till emigration särskilt bland personer med högre utbildning. En hög andel av befolkningen i Iran har högre utbildning.

Effekter för de länder som genomför sanktioner

Huvudintresset är effekterna för de länder som sanktioneras. Men det finns också effekter för de länder som vidtar sanktioner. Vi kommer här bara att nämna några effekter av sanktioner för länder som sanktioneras. En effekt kan vara högre priser på produkter som har importerats från länder som är sanktionerade då de måste köpas från andra länder. Ett exempel är högre oljepriser när oljeproducerande länders oljexport sanktioneras. EU:s sanktioner mot rysk export av energi har orsakat en markant ökning av energipriserna och därmed av produktionskostnaderna för energiintensiva industrier (Chen m fl 2023). Även priserna för andra varor som importeras kan påverkas.

Sanktioner påverkar också exporten till de länder som sanktioneras. Se Oxenstierna (2023) för omfattningen av exporten till Ryssland från länder i Baltikum före sanktionerna. Sanktioner mot att exportera vissa produkter kan ha negativa effekter för företag och därmed för de som arbetar i dessa företag. Det kan påverka olika grupper olika mycket. Se Pavlova (2024) som pekar på att kvinnor påverkats mer än män. Det kan också bli effekter för arbetsmarknaden i de länder som sanktioneras om invandringens storlek och sammansättning påverkas av sanktionerna.

4. Några slutsatser

Sanktioner har blivit ett icke-militärt medel för att påverka andra länders politik. En granskning av den historiska trenden visar att internationella

sanktioner har använts mot vissa länder under lång tid. De första sanktionerna efter andra världskriget var mot Nordkorea 1950 efter dess angrepp mot Sydkorea. Iran stod inför de första sanktionerna 1951 efter nationaliseringen av oljeindustrin. Sanktionerna fortsatte på 1960-talet mot apartheid i Sydafrika. Skälen till sanktioner skiftar och kärnkraftsprogram blev en grund för sanktioner mot Nordkorea 2006 och Iran 2013. Fram till 2014 var dessa de länder som stod inför flest sanktioner. Sedan 2014 har Ryssland lagts till de sanktionerade länderna på grund av dess attack mot Ukraina 2014, och än mer efter invasionen av Ukraina 2022. Ryssland är nu det mest sanktionerade landet.

Sanktioner är oftast handelsrestriktioner mot en målstat. Effekterna har ökat över tid på grund av ett ökande ömsesidigt beroende av världsekonomin (Drezner m fl 2021). Eftersom stater importerar från och exporterar till andra stater, är de sårbara för en minskning av internationell handel, inklusive de finansiella transaktioner som underlättar handelsutbyte. I idealfallet påverkar hot mot import och export samt finansiella restriktioner målstatens politik. En vanlig kritik, särskilt från ideella organisationer (NGO), är att sanktionerna främst drabbar de med en svag ställning i samhället. De straffar t ex de svaga i Nordkorea, medan eliten inte påverkas då de genom smuggling och kriminell verksamhet får importvaror (Kelly 2022).

Sanktioner har flera effekter. För det första påverkar sanktioner olika ekonomiska aktörer (företag och individer), sektorer och specifika aktiviteter i målstaterna negativt. För det andra har ekonomiska sanktioner negativa effekter på de sanktionerade staternas övergripande resultat inklusive handel, utländska direktinvesteringar, tillväxt, fattigdom och politisk stabilitet. För det tredje har sanktioner negativa effekter på ekonomisk utveckling, handelsflöden, utländska direktinvesteringar och tillväxt. Effekterna är långvariga och kvarstår ofta även efter att sanktionerna har hävts. För det fjärde är effekterna av sanktioner heterogena beroende på deras typ (t ex handel kontra finansiella sanktioner eller fullständiga kontra partiella sanktioner) och på om de införs unilateralt eller multilateralt (t ex FN kontra amerikanska sanktioner). Det är viktigt att studera sanktionernas effekter på förändringar av länders politik men också effekterna på villkoren för dem som bor i sanktionerade länder.

Det är också viktigt att uppmärksamma att sanktionerade länder motverkar effekterna av handels sanktionerna genom att öka handeln mellan sig och också genom en ökad handel med länder som inte medverkar i sanktionerna som Indien, Iran och speciellt Kina. En effekt av sanktionerna kan alltså bli ett nytt mönster för den internationella handeln. Se t ex Applebaum (2024). Hon betonar också att de som styr i de sanktionerade länderna inte påverkas på samma sätt som övriga i samhällena.

REFERENSER

Ahn, D P och R D Ludema (2020), "The Sword and the Shield: The Economics of Targeted Sanctions", *European Economic Review*, vol 130, 103587.

Albert, E (2018), *What to Know about the Sanctions on North Korea*, Council on Foreign Relations, New York.

- Alexakis, C, G Anselmi och G Petrella (2024), "Flight to Cryptos: Evidence on the Use of Cryptocurrencies in Times of Geopolitical Tensions", *International Review of Economics & Finance*, vol 89, s 498–523.
- Aloosh, M, A Salavati och A Aloosh (2019). "Economic Sanctions Threaten Population Health: The Case of Iran", *Public Health*, vol 169, s 10–13.
- Applebaum, A (2024), *Autokrati AB. Diktatorerna som vill styra världen*, Albert Bonniers förlag, Stockholm.
- Arapova, E Y och S I Balakhonova (2023), "Foreign Companies' Behavior in the Russian Market under Sanctions: Speculation and Reality", *Russia in Global Affairs*, vol 21, s 47–64.
- Astrov, V, R Grieveson, A Kochnev, M Landesmann och O Pindyuk (2022), "Possible Russian Invasion of Ukraine, Scenarios for Sanctions, and Likely Economic Impact on Russia, Ukraine, and the EU", Policy Notes 55, The Vienna Institute for International Economic Studies.
- Bajoghli, N, V Nasr, D Salehi-Isfahani och A Vaez (2024), *How Sanctions Work: Iran and the Impact of Economic Warfare*, Stanford University Press, Redwood City.
- Bastani, P m fl (2022), "Challenge of Politico-Economic Sanctions on Pharmaceutical Procurement in Iran: A Qualitative Study", *Iranian Journal of Medical Sciences*, vol 47, s 152–161.
- Batmanghelidj, E (2022), "The Inflation Weapon: How American Sanctions Harm Iranian Households", *Fourth Freedom Forum*.
- Bayramov, V, N Rustamli och G Abbas (2020), "Collateral Damage: The Western Sanctions on Russia and the Evaluation of Implications for Russia's Post-communist Neighbourhood", *International Economics*, vol 162, s 92–109.
- Belozyorov, S A och O Sokolovska (2020), "Economic Sanctions against Russia: Assessing the Policies to Overcome their Impact", *Ekonomika regiona* [Economy of regions], vol 16, s 1115–1131.
- Bond, I, C Odendahl och J Rankin (2015), "Frozen: The Politics and Economics of Sanctions against Russia", Centre for European Reform.
- Carbaugh, B och K Ghosh (2019), "Economic Sanctions and North Korea", *The American Economist*, vol 64, s 131–141.
- Caruso, R (2005), "The Impact of International Economic Sanctions on Trade: Empirical Evidence over the Period 1960–2000", *Rivista Internazionale Di Scienze Sociali*, vol 113, s 41–66.
- Castellum, A I (2024), "Russia Sanctions Dashboard", <https://www.castellum.ai/russia-sanctions-dashboard>.
- Chen, J (2017), "Why Economic Sanctions on North Korea Fail to Work?", *China Quarterly of International Strategic Studies*, vol 3, s 513–534.
- Chen, Y, J Jiang, L Wang och R Wang (2023), "Impact Assessment of Energy Sanctions in Geo-conflict: Russian-Ukrainian War", *Energy Reports*, vol 9, s 3082–3095.
- Cheratian, I, S Goltabar, och M R Farzanegan (2023), "Firms Persistence under Sanctions: Microlevel Evidence from Iran", *The World Economy*, vol 46, s 2408–2431.
- Christie, E H (2015), "Sanctions after Crimea: Have They Worked?", *NATO Review Magazine*, 13 juli 2015.
- Crawford, N C och A Klotz (1999), *How Sanctions Work, Lessons from South Africa*, Palgrave, Gordonsville.
- Crozet, M, J Hinz, A Stammann och J Waner (2021), "Worth the Pain? Firms' Exporting Behaviour to Countries under Sanctions", *European Economic Review*, vol 134, 103683.
- Danaei, G m fl (2019), "Iran in Transition", *Lancet*, vol 393, s 1984–2005.
- Devarajan, S och L Mottaghi (2015), "Economic Implications of Lifting Sanctions on Iran", *Middle East and North Africa Quarterly Economic Brief*, juli 2015, World Bank, Washington DC.
- Drezner, D, H Farrell och A Newman (red) (2021), *Uses and Abuses of Weaponized Interdependence*, Brookings Institute, Washington, DC.
- Dyer, O (2022), *Essential Medicines Keep Flowing to Russia, but Sanctions Could Severely Affect Health*, British Medical Journal Publishing Group.
- Esteban, M och C Portela (2021), "EU Sanctions against North Korea: Making a Stringent UN Sanctions Regime Even Tougher", i Casarini, N, A Fiori, K Nam-Koo, J-S Lee och R P Pardo (red), *The Routledge Handbook of Europe-Korea Relations*, Routledge.
- European Commission (2022), "Sanctions Adopted Following Russia's Military Aggression against Ukraine", <https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctionsadopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine> (nedladdad 20 juni 2023).
- European Commission (2024), "EU Sanctions against Russia Following the Invasion of Ukraine", <https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine/sanctions->

- against-individuals-companies-and-organizations_en.
- Evenett, S J (2002), "The Impact of Economic Sanctions on South African Exports", *Scottish Journal of Political Economy*, vol 49, s 557-573.
- Fardoust, S H (2020), *Iran under Sanction, Macroeconomic Impacts of US Sanctions (2017-2019) on Iran*, Johns Hopkins, School of Advances International Studies.
- Farzanegan, M R (2013), "Effects of International Financial and Energy Sanctions on Iran's Informal Economy", *The SAIS Review of International Affairs*, vol 33, s 13-36.
- Farzanegan, M R (2019), "The Effects of International Sanctions on Military Spending of Iran: A Synthetic Control Analysis", CE-Sifo Working Papers 7937, München.
- Farzanegan, M R och E Batmanghelidj (2024), "Understanding Economic Sanctions on Iran: A Survey", *The Economists' Voice*, vol 20, s 197-226.
- Farzanegan, M R och N Habibi (2024), "The Effect of International Sanctions on the Size of the Middle Class in Iran", CE Sifo Working Papers 11175, München.
- Gaur, A, A Settles och J Vääätänen (2023), "Do Economic Sanctions Work? Evidence from the Russia-Ukraine Conflict", *Journal of Management Studies*, vol 60, s 1391-1414.
- Gladstone, R och D Sanger (2017), "Security Council Tightens Economic Vise on North Korea, Blocking Fuel, Ships and Workers", *The New York Times*, 22 december 2017.
- Gutmann, J, P Langer och M Neuenkirch (2024), "International Sanctions and Emigration", CE Sifo Working Papers 10882, München.
- Haggard, S och M Noland (2023), "Economic Sanctions during Humanitarian Emergencies: The Case of North Korea", *Asia-Pacific Issues*, vol 157, s 1-8.
- Hufbauer, G C, J Schott och K A Elliott (2002), "Case 62-2 and Case 85-1. Notes on Sanctions against South Africa in the Post-war Era", manuskript, Institute for International Economics, Washington DC.
- Kelishomi, A M och R Nisticò (2022), "Employment Effects of Economic Sanctions in Iran", *World Development*, vol 151, 105760.
- Kelly, R (2022), "In Defense of North Korea Sanctions", *Korea Observer*, vol 53, s 247-276.
- Kim, J, K Kim, S Park och C Sun (2023), "The Economic Costs of Trade Sanctions: Evidence from North Korea", CE Sifo Working Papers 10630, München.
- Kholodilin, K A och A Netsunajev (2019), "Crimea and Punishment: The Impact of Sanctions on Russian Economy and Economies of the Euro Area", *Baltic Journal of Economics*, vol 19, s 39-51.
- Kirilakha, A, G J Felbermayr, C Syropoulos, E Yalcin och Y V Yotov (2021), "The Global Sanctions Data Base (GSDB): An Update that Includes the Years of the Trump Presidency", i van Bergeij, P A G (red), *Research Handbook on Economic Sanctions*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham.
- Kokabisaghi, F (2018), "Assessment of the Effects of Economic Sanctions on Iranians' Right to Health by Using Human Rights Impact Assessment Tool: A Systematic Review", *International Journal of Health Policy Management*, vol 7, s 374-393.
- Korhonen, I (2019), "Sanctions and Counter-sanctions: What Are their Economic Effects in Russia and Elsewhere?", BOFIT Policy Brief No 2, Helsingfors.
- Laudati, D och M H Pesaran (2021), "Identifying the Effects of Sanctions on the Iranian Economy Using Newspaper Coverage", CE-Sifo Working Papers 9217, München.
- Levy, P I (1999), "Sanctions on South Africa: What Did They Do?", *American Economic Review*, vol 89, s 415-420.
- Lin, T C W (2016), "Financial Weapons of War", *Minnesota Law Review*, vol 100, s 1377-1440.
- Mills, G, R Hartley, L Ravina och H Nemyria (2025), "The Refrigerator and the Television. Sanctions as War by other Means", *New Eastern Europe*, nr 1-2, s 155-163.
- Milutina, L A (2018), "Ekonomicheskie sankcii: Sushchnost', vidy i ih vliyanie na finansovuyu ustojchivost' rossijskikh predpriyatij", *Vestnik Universiteta Upravlenija*, nr 1, s 132-135.
- Morgan, T C, C Syropoulos och Y V Yotov (2023), "Economic Sanctions: Evolution, Consequences, and Challenges", *Journal of Economic Perspectives*, vol 37, s 3-29.
- Mulder, N (2022), *The Economic Weapon. The Rise of Sanctions as a Tool of Modern War*, Yale University Press, New Haven and London.
- Ndiaye, A (2024), "A Theory of International Boycotts", CE Sifo Working Papers 11267, München.
- Nephew, R (2018), *The Art of Sanctions: A View from the Field*, Columbia University Press, New York.
- Nguyen, T och M H Do (2021), "Impact of Economic Sanctions and Counter-sanctions on the Russian Federation's Trade", *Economic Analysis and Policy*, vol 71(C), s 267-278.
- Oryoie, A R (2023), "Intragenerational Income Mobility between 1999 and 2020 in Iran", *Iranian Economic Review*, vol 27, s 1135-1153.

- Oxenstierna, S (2018), "The Sanctions against Russia. Are there Winners and Losers around the Baltic Sea?", BSR Policy Briefing series by Centrum Balticum Foundation, 10/2018.
- Oxenstierna, S och E Wannheden (2022), "The Russian Economy and Military Expenditure in Light of the War in Ukraine and Economic Sanctions", FOI Memo 8023.
- Pak, O och G L Kretzschmar (2016), "Western Sanctions: Only Half the Challenge to Russia's Economic Union", *Research in International Business and Finance*, vol 38, s 577–592.
- Panibratov, A (2021), "Sanctions, Cooperation, and Innovation: Insights into Russian Economy and Implications for Russian Firms", *BRICS Journal of Economics*, vol 2, s 4–26.
- Pavlova, M (2024), "Competition and the Gender Pay Gap: Evidence from the Russian Trade Withdrawal", Cerge-Ei, Working Paper Series 788, Prag.
- PIIE (2022), "Russia's War on Ukraine: A Sanctions Timeline", <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/russias-war-ukrainesanctions-timeline> (nedladdad 20 juni 2023).
- Popova, L och E Rasoulinezhad (2016), "Have Sanctions Modified Iran's Trade Policy? An Evidence of Asianization and De-Europeanization through the Gravity Model", *Economies*, vol 4, <https://doi.org/10.3390/economies4040024>.
- Rubini, L (2020), "International Trade and Productivity after Apartheid", *The B.E. Journal of Macroeconomics*, vol 20, 20190154.
- Sajadi, H S, F Yahyaei, E Ehsani|Chimeh och R Majdzadeh (2023), "The Human Cost of Economic Sanctions and Strategies for Building Health System Resilience: A Scoping Review of Studies in Iran", *The International Journal of Health Planning and Management*, vol 38, s 1142–1160.
- Salehi-Isfahani, D (2020), "Impact of Sanctions on Household Welfare and Employment", The SAIS Initiative for Research on Contemporary Iran, John Hopkins University.
- Setayesh, S och T K Mackey (2016), "Addressing the Impact of Economic Sanctions on Iranian Drug Shortages in the Joint Comprehensive Plan of Action: Promoting Access to Medicines and Health Diplomacy", *Global Health*, vol 12, s 1–14.
- Seyfi, S och C M Hall (2020), "Sanctions and Tourism: Conceptualisation and Implications for Destination Marketing and Management", *Journal of Destination Marketing & Management*, vol 15, 100381.
- Seyfi, S, C M Hall och T Vo-Tanh (2022), "The Gendered Effects of Statecraft on Women in Tourism: Economic Sanctions, Women's Disempowerment and Sustainability?", *Journal of Sustainable Tourism*, vol 30, s 1736–1753.
- Statista (2024), "Total Number of List-based Sanctions Imposed on Russia by Territories and Organizations Worldwide", <https://www.statista.com/statistics/1293531/western-sanctions-imposed-on-russia-by-target/>.
- Stout, B (2017), "Sanctioned to Survive: How Foreign Firms Perform When Economic Sanctions Affect their Business Relationships – A Study of Contemporary Economic Sanction Actions and their Impact", *Perspectives on Global Development and Technology*, vol 16, s 501–538.
- Syropoulos, C, G Felbermayr, A Kivilakha, E Yalcin och Y V Yotov (2022), "The Global Sanctions Data Base – Release 3: Covid-19, Russia, and Multilateral Sanctions", *Review of International Economics*, vol 32, s 12–48.
- Teichmann, F och M C Falker (2020), "Sanctions against Russia: Implications, Prospects and Circumvention", *SEER Journal for Labour and Social Affairs in Eastern Europe*, vol 23, s 109–126.
- Yang, J, H Askari, J Forrer och L Zhu (2009), "How Do US Economic Sanctions Affect EU's Trade with Target Countries?", *The World Economy*, vol 32, s 1135–1268.
- Zareei, A, M A Falahi, E Wadensjö och S M Sadati (2023), "Internationella sanktioner och arbetskraftsutvandring: Fallet Iran", *Ekonomisk Debatt*, årg 51, nr 7, s 40–49.